

การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีน
โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและแบบจำลอง
ส่วนแบ่งตลาดคงที่*

AN ANALYSIS OF THE COMPETITIVENESS OF THAI FRESH DURIAN IN
THE CHINESE MARKET USING THE REVEALED COMPARATIVE
ADVANTAGE INDEX AND THE CONSTANT MARKET SHARE MODEL

ศิริศักดิ์ พูลสวัสดิ์

Sirisak Poolsawat

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University, Thailand

Corresponding Author's Email: sirisak.p@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 8 เมษายน 2569; วันแก้ไขบทความ 12 เมษายน 2569; วันตอบรับบทความ : 14 เมษายน 2569

Received 8 April 2026; Revised 12 April 2026; Accepted 14 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีน โดยใช้ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล International Trade Center (ITC) ระหว่างปี พ.ศ. 2563–2568 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบปกติ (NRCA) และแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) เพื่อเปรียบเทียบขีดความสามารถของประเทศไทยกับทุกประเทศที่มีการส่งออกทุเรียนสดไปยังประเทศจีน

Citation:

* ศิริศักดิ์ พูลสวัสดิ์. (2569). การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีนโดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและแบบจำลอง ส่วนแบ่งตลาดคงที่. วารสารสหศาสตร์การพัฒนสังคม, 4(3), 1572-1587.

Sirisak Poolsawat. (2026). An Analysis Of The Competitiveness Of Thai Fresh Durian In The Chinese Market Using The Revealed Comparative Advantage Index And The Constant Market Share Model.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(3), 1572-1587.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการวิจัย พบว่า (1) แม้ประเทศไทยยังคงมีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุด แต่ในด้านปริมาณการส่งออกพบว่าเวียดนามซึ่งเป็นคู่แข่งรายสำคัญได้แซงหน้าประเทศไทยแล้วในปี พ.ศ. 2568 (2) ค่าดัชนี NRCA ของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เวียดนามมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (3) ผลจากแบบจำลอง CMS ชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่ในภาวะถดถอย โดยการเติบโตของการส่งออกมีสาเหตุหลักจากการขยายตัวของอุปสงค์ในตลาดจีน (Commodity effect) มากกว่าความแข็งแกร่งเชิงโครงสร้างของประเทศไทยเอง และ (4) ความได้เปรียบด้านมูลค่าการส่งออกของไทยมีสาเหตุมาจากราคาทุเรียนที่สูงกว่าคู่แข่ง มิได้สะท้อนความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง โดยเวียดนามมีความได้เปรียบด้านต้นทุนโลจิสติกส์จากการมีพรมแดนติดกับจีนซึ่งเป็นปัจจัยคุกคามสำคัญต่อส่วนแบ่งตลาดของไทยในอนาคต

คำสำคัญ: ความสามารถในการแข่งขัน, ทุเรียน, จีน, แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่, ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบปกติ

Abstract

This quantitative research aims to analyze the competitiveness of Thai fresh durian in the Chinese market using secondary data from the International Trade Center (ITC) database for the period 2020–2025. The research instruments include the Normalized Revealed Comparative Advantage (NRCA) index and the Constant Market Share (CMS) model, comparing Thailand's performance with all countries exporting fresh durian to China.

The findings reveal that: (1) although Thailand maintains the highest export value, Vietnam, as a major competitor, has already surpassed Thailand in terms of export volume in 2025; (2) Thailand's NRCA index shows a continuous downward trend, whereas Vietnam's index is increasing rapidly; (3) the CMS results indicate that Thailand's competitiveness is in decline, with current export growth largely driven by the expansion of Chinese market demand (commodity effect) rather than Thailand's intrinsic structural strength; and (4) Thailand's advantage in export value is primarily driven by higher prices rather than actual

competitiveness, as Vietnam benefits from lower logistics costs due to its geographical proximity to China, posing a significant threat to Thailand's future market share.

Keywords: Competitiveness, Fresh durian, China, Constant Market Share model, Normalized Revealed Comparative Advantage index

บทนำ

การค้าระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรที่เป็นสินค้าส่งออกสำคัญของประเทศไทย ซึ่งทุเรียนสดถือเป็นหนึ่งในสินค้าที่มีศักยภาพสูงในตลาดโลก โดยเฉพาะตลาดประเทศจีนที่มีความต้องการบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการขยายตัวของรายได้ประชากรและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ (Ning, 2023) ทั้งนี้ ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรในตลาดต่างประเทศสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ เช่น ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศจะส่งออกสินค้าที่มีต้นทุนค่าเสียโอกาสต่ำกว่าเมื่อเทียบกับประเทศอื่น (Krugman et al., 2012)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นผู้ส่งออกทุเรียนสดรายสำคัญไปยังประเทศจีนมาอย่างยาวนาน แต่ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ตลาดทุเรียนจีนได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากประเทศจีนได้อนุญาตให้ประเทศอื่นสามารถส่งออกทุเรียนสดเข้าสู่ตลาดได้มากขึ้น โดยเฉพาะเวียดนามที่ได้รับอนุญาตในปี พ.ศ. 2565 ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นในตลาด (นิคมล ปัญญาวชิโรกุล และ กฤตยา ตริวรรมไชย, 2566) นอกจากนี้ เวียดนามยังมีความได้เปรียบด้านต้นทุนการขนส่งจากการมีพรมแดนติดกับจีน ทำให้สามารถแข่งขันด้านราคาได้ดีกว่าประเทศไทย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อส่วนแบ่งการตลาดของไทยในระยะยาว (Tang, 2025)

ในบริบทดังกล่าว การศึกษาความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากประเทศไทยยังคงพึ่งพาตลาดจีนในสินค้าเกษตรเป็นอย่างมาก และการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการแข่งขันในตลาดอาจส่งผลกระทบต่อรายได้จากการส่งออกของประเทศโดยรวม (Ning, 2023) แม้ว่าการศึกษาก่อนหน้านี้ได้ชี้ให้เห็นว่าไทยยังคงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ แต่แนวโน้มการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลง

ไปจากการเข้ามาของประเทศคู่แข่งรายใหม่ ทำให้ความได้เปรียบดังกล่าวอาจลดลง (จิรวรรณ สิทธิชัย, 2567; Likhitpichitchai et al., 2023)

ดังนั้น งานศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีน โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบปกติ และแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการแข่งขันในเชิงพลวัต และเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางเชิงนโยบายและการพัฒนากลยุทธ์ในการรักษาความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนไทยในตลาดโลกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีน โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบปกติ และแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Theory of Comparative Advantage)

ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบพัฒนาโดย David Ricardo ในปี ค.ศ. 1817 โดยต่อยอดจากแนวคิดความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ของ Adam Smith ซึ่งอธิบายว่าการค้าระหว่างประเทศสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันได้ แม้ว่าประเทศหนึ่งจะมีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำกว่าอีกประเทศหนึ่งในทุกสินค้า หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือ ประเทศจะเลือกผลิตและส่งออกสินค้าที่มีต้นทุนค่าเสียโอกาสต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่ค้า และนำเข้าสินค้าที่มีต้นทุนค่าเสียโอกาสสูงกว่า (Krugman et al., 2012)

นอกจากนี้ Krugman et al. (2012) ได้อ้างถึงการศึกษาของ Balassa (1963) ที่พบว่ารูปแบบการค้าระหว่างประเทศสอดคล้องกับทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากกว่าความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะมีผลิตภาพแรงงานสูงกว่าอังกฤษในทุกอุตสาหกรรมก็ตาม ขณะเดียวกัน งานศึกษาเชิงประจักษ์ในระยะหลังยังชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างของผลิตภาพแรงงานยังคงมีบทบาทในการกำหนดรูปแบบการค้า เช่น การศึกษาของ Ren and Bai (2002) ที่แสดงให้เห็นว่าจีนมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมสิ่งทอจากความ

ได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ แม้ว่าจะมีผลิตภาพแรงงานต่ำกว่าประเทศพัฒนาแล้วก็ตาม (Krugman et al., 2012)

2. ทฤษฎี Heckscher-Ohlin

ทฤษฎี Heckscher-Ohlin เป็นการพัฒนาด้อยอดจากแนวคิดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ โดยเสนอว่าความได้เปรียบทางการค้าของแต่ละประเทศเกิดจากความแตกต่างของสัดส่วนปัจจัยการผลิต (Factor Endowments) กล่าวคือ ประเทศจะมีแนวโน้มส่งออกสินค้าที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่ตนมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ และนำเข้าสินค้าที่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่ขาดแคลน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเชิงประจักษ์จำนวนมากพบข้อจำกัดของทฤษฎีนี้ โดยเฉพาะปรากฏการณ์ Leontief Paradox ที่แสดงว่าสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มีทุนสูง กลับส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น และนำเข้าสินค้าที่ใช้ทุนเข้มข้น (Krugman et al., 2012) แม้ว่าทฤษฎีนี้จะมีข้อจำกัด แต่แนวคิดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิตยังคงสามารถอธิบายบริบทการผลิตทุเรียนของประเทศไทยได้ เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรด้านที่ดินและสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม ซึ่งเอื้อต่อการผลิตทุเรียนในเชิงพาณิชย์

3. งานศึกษาเกี่ยวกับการส่งออกทุเรียนสดของไทยไปยังประเทศจีน

ณิคมล ปัญญาวิโรกุล และกฤตยา ตรีวรรณไชย (2566) พบว่าความต้องการบริโภคทุเรียนในประเทศจีนยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการขยายตัวของโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและการกระจายสินค้า อย่างไรก็ตาม การเปิดตลาดให้ประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนาม ทำให้การแข่งขันในตลาดทุเรียนจีนรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะเวียดนามที่มีศักยภาพในการผลิตสูงและมีต้นทุนการขนส่งต่ำกว่าไทย

สอดคล้องกับ Ning (2023) ที่ระบุว่าการนำเข้าสินค้าเกษตรของจีนจากประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของรายได้ประชากร โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มผลไม้ที่มีความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้สูง อย่างไรก็ตาม การที่จีนอนุญาตให้ประเทศอื่นส่งออกทุเรียนเข้าสู่ตลาดมากขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของไทยในระยะยาว

นอกจากนี้ Tang (2025) พบว่าแม้ประเทศไทยจะมีความได้เปรียบด้านการผลิตและประสิทธิภาพในการส่งออก แต่ยังคงเผชิญความท้าทายจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากเวียดนามและมาเลเซีย รวมถึงข้อจำกัดด้านต้นทุนโลจิสติกส์และการสร้างความแตกต่างของสินค้า

4. งานศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทย

จิรวรรณ สิทธิชัย (2567) พบว่าการส่งออกทุเรียนสดของไทยไปยังประเทศจีนมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากกว่า 1 ในทุกปี อย่างไรก็ตาม ผลจากแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ชี้ให้เห็นว่าการเติบโตดังกล่าวมีสาเหตุหลักจากความต้องการของตลาดจีน ไม่ใช่ความสามารถในการแข่งขันของไทยที่เพิ่มขึ้น

สอดคล้องกับ Likhitpichitchai et al. (2023) ที่พบว่าไทยยังคงมีส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุดเมื่อเทียบกับเวียดนามและมาเลเซีย แต่แนวโน้มการแข่งขันมีความเข้มข้นมากขึ้น ขณะที่ Zhang et al. (2025) พบว่าแม้ไทยยังคงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในระดับสูง แต่การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างตลาดและปัจจัยภายนอกอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แม้ประเทศไทยยังคงมีความได้เปรียบในการส่งออกทุเรียนสดไปยังประเทศจีน แต่แนวโน้มการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงจากการเข้ามาของประเทศคู่แข่ง โดยเฉพาะเวียดนาม อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของไทยลดลง ซึ่งจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์เชิงลึกโดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์การคำนวณในการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากฐานข้อมูล International Trade Center (ITC) โดยใช้ข้อมูลการค้าทุเรียนสด พิกัดศุลกากร HS Code 081060 ระหว่างประเทศจีนกับประเทศผู้ส่งออกสำคัญ ได้แก่ ไทย เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และกัมพูชา ในช่วงปี พ.ศ. 2563–2568

นอกจากนี้ ยังใช้ข้อมูลการค้ารวมของประเทศและข้อมูลการนำเข้าสินค้าของประเทศจีน เพื่อประกอบการคำนวณดัชนีความสามารถในการแข่งขันและการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาด โดยช่วงเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงพลวัต คือ ระหว่างปี พ.ศ. 2564–2568 ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มมี

ประเทศคู่แข่งรายใหม่สามารถส่งออกทุเรียนสดเข้าสู่ตลาดจีน และเป็นช่วงที่การค้าระหว่างประเทศกลับเข้าสู่ภาวะปกติภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์การค้า 2 เครื่องมือ ได้แก่

1) ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบปกติ (Normalized Revealed Comparative Advantage: NRCA)

2) แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share Model: CMS)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบปกติ (NRCA)

ดัชนี NRCA ถูกพัฒนาโดย Yu et al. (2009) เพื่อใช้วัดความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบของประเทศ โดยมีข้อได้เปรียบเหนือดัชนี RCA แบบดั้งเดิม เนื่องจากสามารถเปรียบเทียบค่าระหว่างประเทศได้โดยตรง และมีคุณสมบัติที่ผลรวมของดัชนีเท่ากับศูนย์ ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของความได้เปรียบเชิงแข่งขันระหว่างประเทศ

สูตรการคำนวณดัชนี NRCA ในตลาดโลก คือ

$$NRCA_{ij} = \frac{X_{ij}}{X_w} - \frac{X_i X_j}{X_w X_w}$$

เมื่อ

X_{ij} = มูลค่าการส่งออกสินค้า j จากประเทศ i ไปยังตลาดโลก

X_i = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ i ไปยังตลาดโลก

X_j = มูลค่าการส่งออกสินค้า j ของทั้งโลก

X_w = มูลค่าการส่งออกสินค้าทุกชนิดจากทุกประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษานี้ได้ปรับสูตรให้เหมาะสมกับการวิเคราะห์เฉพาะตลาดประเทศจีน ดังนี้

$$NRCA_{ij} = \frac{M_{ij}^c}{M_w^c} - \frac{M_i^c M_j^c}{M_w^c M_w^c}$$

โดยที่

M_{ij}^c = การนำเข้าของสินค้า j จากประเทศ i ของจีน

M_i^c = การนำเข้าสินค้าทุกชนิดจากประเทศ i ของจีน

M_j^c = การนำเข้าสินค้า j จากทุกประเทศของจีน

M_w^c = การนำเข้าสินค้าของจีนจากทั่วโลก

ในการอ่านค่า NRCA ค่าที่มากกว่า 1 จะถือว่ามีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และค่าที่น้อยกว่า 1 จะถือว่ามีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบ นอกจากนี้ ค่าของ NRCA ยังเปรียบเทียบกันได้โดยตรง เช่น ค่า NRCA 0.1 แสดงว่ามีความสามารถในการแข่งขันเป็นสองเท่าของค่า NRCA 0.05 ซึ่งเป็นอีกข้อได้เปรียบเหนือ RCA มาตรฐานที่ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้ชัดเจน

2. แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS)

แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) ใช้ในการวิเคราะห์แหล่งที่มาของการเปลี่ยนแปลงการส่งออก โดยสามารถแยกผลของการเติบโตของการส่งออกออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

(1) ผลจากการเติบโตของการนำเข้าสินค้าของจีน (Growth effect)

(2) ผลจากโครงสร้างสินค้า (Commodity effect)

(3) ผลจากความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness effect)

สมการที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

$$\left(\frac{V_{it} - V_{it-1}}{V_{it-1}} \right) \times 100 = \underbrace{\left(\frac{R_t V_{it-1}}{V_{it-1}} \right)}_{(1)} + \underbrace{\left(\frac{(R_{it} - R_t) V_{it-1}}{V_{it-1}} \right)}_{(2)} + \underbrace{\left(\frac{V_{it} - V_{it-1} - (R_{it} V_{it-1})}{V_{it-1}} \right)}_{(3)} \times 100$$

โดย

V_{it} = มูลค่าการนำเข้าทุเรียนสดของจีนจากประเทศ i ในช่วงเวลา t

V_{it-1} = มูลค่าการนำเข้าทุเรียนสดของจีนจากประเทศ i ในช่วงเวลา $t-1$

R_{it} = อัตราการเจริญเติบโตของการนำเข้าทุเรียนสดของจีน ในช่วงเวลา t

R_t = อัตราการเจริญเติบโตของการนำเข้าสินค้าทั้งหมดของจีนในช่วงเวลา t

ทั้งนี้ตัวเลขจากการคำนวณแสดงเป็นร้อยละ อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงการส่งออกทุเรียนของประเทศ i ไปยังประเทศจีนมาจากปัจจัยใดมากน้อยเท่าใด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีน สามารถนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. สถานการณ์การนำเข้าทุเรียนสดของจีน

การศึกษาสถานการณ์การนำเข้าทุเรียนสดของประเทศจีนในช่วงปี พ.ศ. 2564–2568 พบว่า ประเทศไทยยังคงเป็นผู้ส่งออกหลักในตลาดดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ประเทศจีนอนุญาตให้ประเทศอื่นสามารถส่งออกทุเรียนสดเข้าสู่ตลาดได้ ส่งผลให้โครงสร้างการแข่งขันเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการเข้ามาของเวียดนามซึ่งมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ตารางที่ 1 มูลค่าการนำเข้าทุเรียนสดของจีนแยกรายประเทศ (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ประเทศ	2564	2565	2566	2567	2568
ไทย	4,205.12	3,846.77	4,560.46	4,014.16	3,989.72
เวียดนาม	0.29	188.09	2,133.49	2,940.21	3,442.22
มาเลเซีย	-	-	-	5.72	37.19
ฟิลิปปินส์	-	-	13.31	32.46	8.29
กัมพูชา	-	-	-	-	0.41
รวม	4,205.41	4,034.87	6,707.26	6,992.54	7,477.82

ที่มา: International trade center

จากตารางที่ 1 พบว่า ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกทุเรียนสดไปยังประเทศจีนสูงที่สุดในทุกปี โดยในปี 2564 มีมูลค่า 4,205.12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ลดลงเหลือ 3,989.72 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2568 ขณะที่เวียดนามมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจาก 188.09 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2565 เป็น 3,442.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2568 แสดงให้เห็นถึงการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นในตลาด

2. ปริมาณการนำเข้าทุเรียนสด

เมื่อพิจารณาปริมาณการนำเข้าทุเรียนสดของประเทศจีน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของปริมาณการส่งออกจากประเทศเวียดนาม ซึ่งมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2 ปริมาณการนำเข้าทุเรียนสดของจีนแยกรายประเทศ (ตัน)

ประเทศ	2564	2565	2566	2567	2568
ไทย	821,540	783,976	928,920	809,827	920,578
เวียดนาม	49	40,879	493,223	736,753	941,183
มาเลเซีย				351	3,041
ฟิลิปปินส์			3,770	13,457	3,064
กัมพูชา					145
รวม	821,589	824,855	1,425,914	1,560,389	1,868,012

ที่มา: International trade center

จากตารางที่ 2 พบว่า ปริมาณการนำเข้าทุเรียนสดจากประเทศไทยมีความผันผวน แต่ยังคงอยู่ในระดับสูง ขณะที่เวียดนามมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนสูงกว่าประเทศไทยในปี 2568 นอกจากนี้ ปริมาณการนำเข้าจากฟิลิปปินส์ลดลงในปี 2568 ซึ่งเป็นผลจากสภาพอากาศที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิต (Tejano, 2025)

3. ราคาการนำเข้าทุเรียนสด

การวิเคราะห์ราคาการนำเข้าทุเรียนสดสะท้อนให้เห็นถึงการแข่งขันด้านราคาและตำแหน่งทางการตลาดของแต่ละประเทศ

ตารางที่ 3 ราคาการนำเข้าทุเรียนสดของจีนแยกรายประเทศ (ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน)

ประเทศ	2564	2565	2566	2567	2568
ไทย	5,119	4,907	4,909	4,957	4,334
เวียดนาม	5,878	4,601	4,326	3,991	3,657
มาเลเซีย				16,282	12,230
ฟิลิปปินส์			3,531	2,412	2,704
กัมพูชา					2,821
รวม	5,119	4,892	4,704	4,481	4,003

ที่มา: International trade center

จากตารางที่ 3 พบว่า ราคาทุเรียนของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง ขณะที่เวียดนามมีราคาต่ำกว่าไทยอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบของในขณะที่มาเลเซียมีราคาสูงที่สุด แสดงถึงการวางตำแหน่งในตลาดระดับบน

4. ผลการวิเคราะห์ดัชนี NRCA

การวิเคราะห์ดัชนี NRCA ช่วยสะท้อนความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบของแต่ละประเทศ

ตารางที่ 4 ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบปกติ (NRCA $\times 10^5$)

ประเทศ	2564	2565	2566	2567	2568
ไทย	153.53	138.54	172.98	150.13	149.09
เวียดนาม	-5.41	2.11	73.86	103.31	122.44
มาเลเซีย	-5.77	-6.01	-10.50	-11.36	-8.46
ฟิลิปปินส์	-1.45	-1.26	-1.48	-0.77	-1.56
กัมพูชา	-0.12	-0.10	-0.21	-0.26	-0.29

* ค่า NRCA $\times 10^5$ เพื่อให้สะดวกในการเปรียบเทียบ

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4 พบว่า ประเทศไทยยังคงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบสูงสุด แต่มีแนวโน้มลดลง ขณะที่เวียดนามมีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงถึงการเพิ่มขึ้นของความสามารถในการแข่งขัน

5. ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง CMS

แบบจำลอง CMS ใช้เพื่ออธิบายแหล่งที่มาของการเปลี่ยนแปลงการส่งออก

ตารางที่ 5 ค่า CMS (ร้อยละ)

รายการ	2564	2565	2566	2567	2568
ปัจจัยร่วม (ทุกประเทศ)					
Growth effect	30.08	1.51	-5.77	1.09	-0.31
Commodity effect	52.37	-5.56	72.00	3.16	7.25
ความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness effect)					
ไทย	-0.01	-4.47	-47.68	-16.23	-7.55

เวียดนาม	N.A.	65214.47	968.03	33.56	10.13
มาเลเซีย	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	543.80
ฟิลิปปินส์	N.A.	N.A.	N.A.	139.59	-81.41

* กัมพูชายังไม่มีข้อมูลคำนวณ CMS เนื่องจากเริ่มส่งออกในปี 2568

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 5 พบว่า การเติบโตของการส่งออกทุเรียนของไทยมีสาเหตุหลักจากปัจจัยด้านอุปสงค์ของตลาดจีน (Commodity effect) ขณะที่ความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness effect) มีค่าติดลบอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีน ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่าประเทศไทยยังคงมีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุด แต่เมื่อพิจารณาในด้านปริมาณการส่งออกกลับพบว่าเวียดนามได้แซงหน้าประเทศไทยแล้วในปี พ.ศ. 2568 สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของตลาดทุเรียนจีน จากเดิมที่ประเทศไทยเคยเป็นผู้ส่งออกหลักเพียงรายเดียว ไปสู่การแข่งขันระหว่างหลายประเทศ โดยเฉพาะเวียดนามที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ซึ่งชี้ว่าความสามารถในการแข่งขันของประเทศขึ้นอยู่กับต้นทุนเชิงเปรียบเทียบมากกว่าศักยภาพการผลิตโดยรวม (Krugman et al., 2012) กล่าวคือ แม้ประเทศไทยจะมีประสบการณ์และศักยภาพในการผลิตสูง แต่เมื่อเวียดนามมีข้อได้เปรียบด้านต้นทุนโลจิสติกส์จากการมีพรมแดนติดกับจีน จึงสามารถแข่งขันด้านราคาและปริมาณได้ดีกว่าในระยะยาว

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า มูลค่าการส่งออกของไทยที่ยังคงอยู่ในระดับสูงมิได้สะท้อนความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง เนื่องจากเป็นผลมาจากราคาทุเรียนที่สูงกว่าคู่แข่ง โดยเฉพาะเวียดนาม ซึ่งมีราคาต่ำกว่าอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าการพิจารณาความสามารถในการแข่งขันจากมูลค่าการส่งออกเพียงอย่างเดียวอาจทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน เพราะมูลค่าดังกล่าวเป็นผลรวมของทั้งราคาและปริมาณ ในกรณีของประเทศไทย แม้ราคาทุเรียนยังอยู่ในระดับสูง แต่แนวโน้มราคาที่ลดลงอย่างต่อเนื่องและการที่คู่แข่งสามารถจำหน่ายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่า แสดงให้เห็นถึงแรงกดดันด้านการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น ซึ่ง

สอดคล้องกับ Tang (2025) ที่ระบุว่าเวียดนามมีข้อได้เปรียบด้านต้นทุนการขนส่งและสามารถแข่งขันกับไทยได้โดยตรงในตลาดจีน

ในส่วนของการวิเคราะห์ด้วยดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบปกติ (NRCA) พบว่า แม้ประเทศไทยยังคงมีค่าดัชนีสูงกว่าประเทศคู่แข่งในทุกปีการศึกษาสะท้อนถึงความสามารถได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าทุเรียนสด แต่แนวโน้มของค่าดัชนีดังกล่าวกลับมีความผันผวนและลดลงในบางช่วงเวลา ขณะที่เวียดนามมีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากค่าติดลบไปสู่ค่าบวกในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันอย่างรวดเร็ว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ จีรวรรณ สิทธิชัย (2567) และ Likhitpichitchai et al. (2023) ที่พบว่าไทยยังคงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าเกษตร แต่แนวโน้มการแข่งขันมีความเข้มข้นมากขึ้นจากประเทศคู่แข่ง โดยเฉพาะเวียดนาม

อย่างไรก็ตาม การที่ค่าดัชนี NRCA ของไทยยังคงอยู่ในระดับสูง อาจสะท้อนความได้เปรียบในเชิงโครงสร้างในอดีต มากกว่าความสามารถในการแข่งขันในปัจจุบัน เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณเป็นราคา CIF ซึ่งรวมต้นทุนด้านการขนส่งและประกันภัยไว้แล้ว จึงอาจทำให้มูลค่าการนำเข้าจากประเทศไทยดูสูงกว่าประเทศที่มีต้นทุนโลจิสติกส์ต่ำกว่า เช่น เวียดนาม ดังนั้น การตีความค่าดัชนีจึงควรพิจารณาพร้อมกับปัจจัยด้านโครงสร้างต้นทุนและข้อจำกัดของข้อมูล

ในส่วนของการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่า การเติบโตของการส่งออกทุเรียนสดของประเทศไทยในตลาดจีนมีสาเหตุหลักมาจากการขยายตัวของอุปสงค์ในตลาดจีน (Commodity effect) มากกว่าความสามารถในการแข่งขันของประเทศเอง โดยค่าของ Competitiveness effect มีแนวโน้มติดลบอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการแข่งขันของไทยกำลังลดลงในเชิงโครงสร้าง ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ จีรวรรณ สิทธิชัย (2567) ที่พบว่า การเติบโตของการส่งออกทุเรียนไทยเกิดจากความต้องการบริโภคของตลาดจีนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับ Ning (2023) ที่ระบุว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชากรจีนส่งผลให้ความต้องการนำเข้าสินค้าเกษตร โดยเฉพาะผลไม้ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จากผลการศึกษาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า แม้ว่าประเทศไทยยังคงมีความได้เปรียบในตลาดทุเรียนจีนในเชิงมูลค่าและดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ แต่เมื่อพิจารณาในเชิงพลวัต ความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงกำลังลดลง เนื่องจากถูกท้าทายจากประเทศคู่แข่งที่มีต้นทุนต่ำกว่า โดยเฉพาะเวียดนาม รวมทั้งการพึ่งพาการขยายตัวของอุปสงค์

ในตลาดจีนเป็นหลัก แทนที่จะเกิดจากความแข็งแกร่งของโครงสร้างการแข่งขันของประเทศเอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า ความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีน ยังคงอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาจากมูลค่าการส่งออกและค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเชิงพลวัตพบว่าความสามารถในการแข่งขันมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งสำคัญอย่างเวียดนาม ซึ่งมีการขยายตัวของการส่งออกทั้งในด้านปริมาณและส่วนแบ่งตลาดอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่า แม้มูลค่าการส่งออกของไทยยังคงอยู่ในระดับสูง แต่เป็นผลจากราคาทุเรียนที่สูงกว่าคู่แข่ง มิได้สะท้อนความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง ขณะที่ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่พบว่า การเติบโตของการส่งออกทุเรียนสดไทยมีสาเหตุหลักมาจากการขยายตัวของอุปสงค์ในตลาดจีน มากกว่าความสามารถในการแข่งขันของประเทศเอง สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังเผชิญความท้าทายในเชิงโครงสร้างจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากประเทศที่มีข้อได้เปรียบด้านต้นทุนโลจิสติกส์และสามารถผลิตสินค้าในลักษณะเดียวกันได้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยด้านความสามารถในการแข่งขันที่ลดลง ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการสร้างตราสินค้าและความแตกต่างของทุเรียนไทย เพื่อยกระดับภาพลักษณ์สินค้าและลดการแข่งขันด้านราคาโดยตรง

1.2 จากผลการวิจัยด้านราคาการส่งออก ประเทศไทยควรพัฒนาระบบการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาระดับราคาสินค้าในตลาด และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

1.3 จากผลการวิจัยด้านต้นทุนการแข่งขัน ประเทศไทยควรเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน เพื่อลดต้นทุนการขนส่งและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง

1.4 จากผลการวิจัยด้านโครงสร้างตลาด ประเทศไทยควรขยายตลาดไปยังเมืองรองและพื้นที่ใหม่ในประเทศจีน เพื่อลดการกระจุกตัวของตลาดและเพิ่มโอกาสในการเติบโตในระยะยาว

1.5 จากผลการวิจัยด้านการแข่งขันระหว่างประเทศ ประเทศไทยควรติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศคู่แข่งอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเวียดนาม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกลยุทธ์การแข่งขันที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการเปรียบเทียบข้อมูลการค้าระหว่างราคาแบบ CIF และราคาแบบ FOB เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงได้

อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น 2.2 ควรศึกษาปัจจัยเชิงโครงสร้างอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขัน เช่น นโยบายการค้า การลงทุน และโครงสร้างต้นทุนการผลิต 2.3 ควรศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคทุเรียนในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ทางการตลาด 2.4 ควรศึกษารูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของสินค้าเกษตรไทยในตลาดต่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- จิรวรรณ สิทธิชัย. (2568). ความสามารถในการแข่งขันของผลไม้ไทยในตลาดจีน. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2569 จาก <https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/13964/1/2596000170.pdf>
- ณิคมล ปัญญาวิชโรกุล และ กฤตยา ตีรวิวัฒนไชย. (2566). จัปตาสถานการณ์ทุเรียนไทย...เมื่อคู่แข่งรุก บุกตลาดจีน. Regional Letter, 5/2566. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2569 จาก https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/researchand-publications-pdf/articlesandpublications/articles/regional/2023/2566_RL_05_the_new_challenges_for_thai_durian.PDF
- ธีรวัฒน์ พิมพ์พวง และ ศักรินทร์ นนทพจน์. (2568). การจัดการห่วงโซ่อุปทานการส่งออกทุเรียนสดจากประเทศไทยไปสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน. วารสารการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานดิจิทัล, 3(2), 21.
- Krugman, P. R., Obstfeld, M., & Melitz, M. J. (2012). International economics: Theory and policy (9th ed.). Addison Wesley.
- Likhitpichitchai, P., Kharmkhan, J., & Kuhaswonvetch, S. (2023). The competitiveness of Thai durian export to China's market. GMSARN International Journal, 17, 371-378.
- Ning, W. (2023). Analysis on China's import trade of agricultural products from Thailand. International Journal of Multidisciplinary Research and Growth Evaluation, 4(5), 708-712.

- Tang, Y. (2025). Opportunities and challenges of Thailand's durian exports to the Chinese market. In Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2569 จาก <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/74918>
- Tejano, I. (2025, December 20). 2025 PH durian exports to China down 86%. Manila Bulletin. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2569 จาก <https://mb.com.ph/2025/12/20/2025-ph-durian-exports-to-china-down-86>
- Yu, R., Cai, J., & Leung, P. S. (2009). The normalized revealed comparative advantage index. *Annals of Economics and Finance*, 10(1), 59-73.
- Zhang, M., Panthamit, N., & Chaiboonsri, C. (2025). Analysis of Thailand's fresh durian export to China from the aspect of new structural economics. In The 14th International Conference on Asian Economic Development (AED2025), Chiang Mai, Thailand.